

ȘEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 8-10. — Folticenî, Oct.-Decem. 1904.

GĂINA CU NOROCUL.

A fost odată un om, care nu-și vedea capu de sărăcie. Se zbătea el să iasă la mal, dar degeaba : ca cînd se băgase la ea slugă pe vecie, vorba cîntecului aceluia :

Toată ziua hăis și cea,
și 'n pungă nici o para ;
sapa i la'ă, coada-i lungă,
nu mai vezi parale 'n pungă...

Dar omul acela nu se zbătea numai singur cu sărăcia, mai avea și trei copii, cari-î cereau de mîncare.

Văzînd el că nu merge așa, s'a gîndit să-și caute undeva v'un loc de slugărit, și luînd drumu 'n picioare se întilnește într'un tirziu c'un om bogat, putred de bănel.

Acela l-a simțit, cit de colo, unde-î bate gîndul, și oprindu-l în drum, îl întrebă :

— Da un' te duci, bre omule ?

— Ia am luat lumea 'n cap, să-mi cat un stăpîn.

— Nu t'ei băga la mine ?.. Că eū alt lucru nu-ți dau să faci, făr' de cit să 'ncealeci pe băl și să-mi cați norocul. Și de l-ei găsi, să-î spuî să nu-mi mai dea bogăție, că am destulă. . .

Iși bătură oamenii 'n palmă și tirgu-l făcură. Iar adoua zi cela 'și luă merinde de drum și-o porni încotro l-a duce sfintul...

După ce bătu tîlpile bine și-o întiuse voînicește, ajunge la un lac cu nămol gros și puturos, în care hodinea o bivoliță fîlată de curînd.

Dă să treacă incolo de bivoliță, numa se arată un om :

— Incotro, măi omule ?..

— Ia, m'a trimes un bogătaș în căutarea norocului, să-î spuî de l-oî găsi, să-l mai slăbească cu dragostea și prietenia, c'are destulă bogăție.

— O, doamne, mă omule, apoi eū 's norocul omului aceluia

și dacă-l vorba pe-așa, apoi, ce-î mai ușor decît treaba asta? Că la rău își dă ghies toți dracii, da la bine nu se gîndește nimenea.

Și zicînd așa, dete drumu unui vițel de se înomoli în polmol și acolo-l îngheță moartea...

— Dar tu ai noroc mai mare decît mine, zise acela către omul cel sărman; buclucul e că dracu nu vrea să știe de tine. Eū însă te-oîu învăța ce să faci, ca să scapi de boala de sărăcie. Vezi drumul ăsta întortocheat, ce se desface din răsuciri? Așterne-te pe el, că te duce într'o pădure. În pădurea ceia o să vezi o curte mare, minunată, cu porțile deschise, păzite de doi balauri năpraznici. Nu te da în lături, ci spune-le că ești stăpînul norocului aceluia. Iar cînd ți-o eși cineva în cale, să nu ceri nimica, fără numa *găina a bălțată*. El ți-o da banî, tu să zici „nu-mî trebuie“.

Se mai desmetici omu oleacă, cînd auzi vorba aia, și gîndind că de vrea Dumnezeu și bătu la foc, îi mulțami din suflet creștinului și o luă la picior în spre pădurea cu norocul.

Cînd colo, balaurii simțise că se apropie om strein de curțile acelea și unde încep a-și face de cap, de gîndeaî că atîta ți-a fost...

Dar omu nostru nu era de-aceia, cari să se sloboadă de frică și cum văzu lighioanele sbîrlindu-se, se răsti la ele zicîndu-le:

— O,... încornoraților, că eu is stăpînu norocului... Și-abea abea se ostoiră...

Păzitoru norocului auzi urletul și svîrcolirea balaurilor, și eși să-l întîmpine la poartă...

— Sfinți-te-ar patruzecile, zise omu nostru, pin' acu de ce n'ai venit?... Așteptaî să te scarpin supt barbă?.

Dar cela, ca unu care știa pricina, chitea c'o să-î vază spatele cu una, cu două, și-î tot bătea capu într'una, ba că-î dă un sac de galbenî, ba că-î mai umple și dāsaga pe deasupra..

— Ia ascultă, mă, făcu acela urît de gîndeaî că-l și umflă, să-mî dai *găina a bălțată* de unde știi, că de nu, îți căptușesc una, de-ți blestemî și laptele supt la sînu mumi-ti. Auzitu-m'ai?

Că-î sucită, că 'nvirtită, acela n'avu încotro, că nu ținea s'auză lătrînd cîni în stele, și-a cătat să scoajă găina și să i-o aducă.

După ce-a pus-o acela 'n dāsagă, nu s'a mai gîndit la stăpîn și slugărie, și făcîndu-și cruce luă drumu spre casă.

*
* * *

Păsă-mi-te, găina aceia făcea niște ouă cit un pepene și pe ele sta scris cu litere de-aur, că cine-o înghiți inima găinii aceleia bălțate, pe dată devine năzdrăvan...

Pină s'ajungă acasă, găina îi făcuse trei ouă gogonețe și le dădu nevastă să le fiarbă.

Dar un băiat s'a rugat de tat-său să mai aștepte oleacă pin' s'or face cincî. Cînd se 'mplini taman numărul, plecă băiatul la tîrg să le vinză, că vedea el că așa minunății de ouă nici că s'a pomenit.

Cum intră 'n tîrg, nu se puse bine jos băiatu, că tîrgoveții se și strinseră vuluc să-și sature vederile.

Dar o iudă de jidov băgă de seamă rostul și socoteala lucrului și ce făcu, ce drese, umplu basmaua băiatului cu galbeni și se rugă să-i aducă ouăle-acasă.

Băiatu, de, nu-l purta mintea pin' pe-acolo, și făcu pe voia aceluia.

Jidanul se puse pe capu băiatului de-î spuse ce fel e găina și la urmă, cînd să plece băiatul, îl învăță să-l aducă pe tat-său la el la tîrg, să-l spuie o vorbă...

Băiatu dădu intîi o raită prin tîrg, și după ce-și sătură ochii și inima de cite bunătați toate, o întinse spre casă.

Cum ajunse l'al de tat-său, le povesti tot ce-î văzură ochii prin tîrg și ce-a zis jidovul.

Adouazi omu se sculă de dimineață și cînd soarele era de-o suliță, ajunse cu băiatul dimpreună la casa jidanului.

Acela cum îi văzu, nu știu cum să-î corcolească și cum să-î înșire mai bine.

Apoi cînd fură 'n toîul vorbiî, îi spuse așa :

— Omul lui Dumnezeu, Cel de sus ți-a dat noroc mare, dar nu știî să-l învîrtești...

Și după ce-î făcu capul călindar, sfîrși zicînd iar, cam în felu acesta :

— Și de-aceia, omule, eî imî daî pîrerea să viî la mine cu casă cu tot. Ne-om face frați de-abinelea... Am 26 de bolte și tot atîtea corăbiî... Om împărți frățește. Și ce-om ciștiga cu boltele, frățește; și ce om agonisi cu corăbiile, iar frățește.. Dar gîndește-te bine la vorba aia : norocului să nu-î dai cu picioru, că-î duci doru...

Omu nostru, să scape de sărăcie; asta aștepta. Aleargă de-și aduse nevasta și copiii, după care își luă fiecare din corăbiî și se despărțiră 'n lume, care 'ncotro a nimeri cu ochii...

Jidanului alîta i-a fost. Cum porni omu cela pentru multă vreme din tîrg, el începu a da roate pe-acasă așa din cînd în cînd.

De la o vreme, muerea văzîndu-se singură, își făcu seama și începu a-și ține de urit cu el...

Zi-î muiere și s'a mîntuit.

— Fă nevastă, zise 'ntr'un rînd jidovul, cū mai că m'ași iuturluca cu tine, de te-ai gîndi oleacă și la ce-mî poștește inima. Să tai găina aceia și să-mî faci o ciorboaică lungă să ne-ajungă...

— Ei... ce, o tai, zise femeia degrabă, că mai bine n'o purta capu.

Cînd fu soarele 'n cruce, ^{* * *} veniră și băieții omului de la școală și dădură peste oala cu găina. Taman atunci o luase de pe foc.

Băieții făceau zîmbre, care după cîte-oleacă de chipotă, care după oleacă de ficăței, iar cel mai mic se da și 'n foc după o inimioară. Cum dădură cu ochii de ciorbă, puseră mina pe linguri și furcoale și scotociră prin oală, care ce-î cerea inima.

Cel mic își luă inimioara și-o inghiți pe dată. Taman vorba aia : nu-î pentru cin' se pregătește, ci-î pentru cin' se nimerește...

Cînd veni jidovul acasă, merse întins la oală cu ciorbă...

Căută el pîntre măruntaie, cotrobăi pîn zămoaică, răsturnă ciorba 'n străchină, inima nu-î și nu-î...

Nu mai văzu înaintea ochilor și se făcu ca racu de ciudă și minie

— Dar ce cați așa cu îndirjire, omule, și nu găsești ?

— Să te dai dracului, ciufo, zise el în gîndul lui. Da găina ta n'a avut inimă ? Hai, fă muiere ?

— He... inima ? Inima a căutat-o băiatu nostru înaintea ta.

Jidovul să sară 'n sus de ciudă. Cum auzi asta, o învăță pe muiere cum să se scape de ei mai repede. Îi dădu o otravă blăstămată s'o presare în patul băieților, și care cum s'a atinge de ea, nu-î mai trebuia alt popă.

Păsă-mi-te băietul cel mic era năzdrăvan.

Sara, cînd să se culce, zise celorlalți :

— Mă fraților, bietu taica cum și-o fi spetind mădularele pe scinduri de-o jumătate de an, de cînd bate vîntul pîn lume !.. Să ne tolănim și noi pe podini că o noapte n'om muri.

Dimineața, cînd se sculă, găsi cel mic o mie de galbeni la căpătiū

Aceia, văzînd că geaba le-a fost vorba și truda, se gîndiră la altă solomie.

— Mă fraților, zise atunci năzdrăvanul, știți voi ceva ?.. Așteți în lume și noi după al de taica, că maica nu gîndește să ne crească și de-om mai sta o zi, aici ne prăpădim.

Și 'ntr'o bună zi spălară putina tus-trei și-și făcură drum pînă străinătate, punîndu-și de gînd să le fie popasul pe unde a 'nțarcat mutu țapa și dracu copiii...

... Și unde inoptau, găsea supt pernă o mie de galbeni, și se strinse la bănet pînă veni vremea de nu măi putea să-i ducă.

Și cînd erau măi patru ani de cînd umblau pe drumuri, ajunseră în împărăția unei împărătițe văduve și tinere, care pusese să crăiniciască în toate unghiurile împărăției, cum că vrea să-și aleagă un crai după cum i-o gîndi inima...

Se strînsese crai și feciori de împărați de nu-i măi coprîdea moșia și în toate zilele curgeau șiruri-șiruri și veniau cete-cete de voînici, în haîne strălucitoare de aur, să-și încerce partea și norocul. Și împărătița îi căuta din ochi pe fiteșicare și dacă se nimerea vreunul măi pe dorul inimii ei tinere, arunca coroana 'n sus să cază 'n capul aceluia; dar coroana o făcea pe-alături și cădea jos. Iar craiul se roșea de cîudă, inima i se întuneca de-amărăciune și mișca înainte ca o curcă plouată, că nu i-a ținut ursita parte.

Cei doi băeți măi mari se îmbrăcară bine ca niște mari împărați și legară șirul nesfirșit de tineri...

Cînd ajunseră drept împărătița, aceasta ședea impoponată și nepăsătoare pe scaunul ei strălucitor, cu coroana alături și țintuind ochii pe cei ce alunecau pe dinainte-i.. Dar cum le zări fața plină și durdulie, luminată tare de strălucirea haînelor lor scumpe, întinse mîna să caute coroana și de-odată lumea strînsă din toate unghiurile lumii se scutură căscînd ochii de mirare, cînd văzu coroana îndesată pe capul băiatului celui măi mare...

Împărătița se sculă de pe scaunul ei lucitor și se apropie de el îmbrătoșă și-l sărută cu drag zicîndu-i:

— Bine-ai venit sănătos, voînice, și curată să-ți fie inima cum ți-e și fața... De mult te așteptam, mărite, și nu măi veniși, că tu ești slăpînul meu și al supușimii mele...

Băiatul cel năzdrăvan știuse că lucrul așa se va izbîndi și după ce-i pofți împărăteasa înăuntru, măi stătu năzdrăvanul pînă-și serbă frate-său nunta, o nuntă împărătească cum n'a măi fost pîn' atunci, cu mese întinse de săturau toți craii și toți împărații cu crăie-sele și împărătițele lor, cari venise să vază pe mîndrul fecior, ce-l prilejise norocul...

Dar toate lucrurile cu vremea lor, și berechetul și petrecania au și ele un capăt; că nu se trăiește numai cu benchetueli și chichieli...

Implinînd două-trei săptămîni de la poprire, îi veni dorul

de ducă și lăsînd pe fratele mai mare să-și vază de împărăție și de nevastă și pe cel mijlociū în seama celui mai mare, își încarcă dă-saga cu merinde și pe-aci țî-e drumul...

Iar după ce merse și merse, să-și betegiască picioarele, intră într'un codru verde și negru ca noaptea și ieși într'un luminiș de poiană. Se tolăni în iarbă pînă la briū și-și întinse cîolanele ca 'n raiful lui Adam... Soarele se furișă pîntre firele de iarbă, îi mîngîia ușor fața umedă și-i închidea domol ochii ..

Cînd fu vremea, se sculă și de-acolo și-o întinse la drum înainte.

Și cînd încheia taman omul, intră într'o împărăție cu oameni neajunși și scăpătați; și răzbătu țara pînă ajunse în inima împărăției.

Acolo domnea un împărat, care avea o șiscă de fată, ce da în cărți și cu solomonii, cu drăcovenii ascunse, rămînea pe orî cine i s'ar fi urît cu zilele. Că vorba era așa, că dacă o perde flăcăul, perdut să-i fie și capul; iar de-o ciștiga, fata a lui rămînea și împărțea cu dînsul împărăția.

Dacă-auzi așa băiatul cel năzdrăvan, — acu se făcuse o probă de voinic de mai mare dragul — nu mai stătu deloc la gînduri și se infățișă înaintea împăratului.

— Sfîrr... cocoș, în pod la moș! Ticălosule și nevoia pămîntului!.. Mă mir cum nu-ți vine greū la vorbă, făcu împăratul încrun-tînd din sprincene. Ai tu la știre cu cine-ți pui în plug, sărmane?.. Alții mai voinicî ca tine și mai cu cîntar la vorbă și nu mî-au suflat în cîorbă, dară tu, mă trică, scuturatu-ți-ai bine găoacea?.. Aida, de... ți s'a urît cu soarele. Pe semne ți-i să faci virf la purcoiul de capete...

— Nu duce atîta grijă, Măria ta, de mine; că fiecare de capu lui își vede întîmple-se ce s'o întîmpla, că tot una mî-e, și de-oîū muri și de-oîū trăi.

Văzînd împăratu că n'are încotro și nu poate să scape de el cu una, cu două, îl luă de mîna și-l băgă într'o odaie. Impărătița se făcu că nu-l bagă 'n seamă. Sta la masă și învirtea trei cărți în mîna, două boite 'n negru și una c'un popă roșu.

Năzdrăvanul trase scaunul și se-așeză în fața fetii. Apoi așteptă uîtîndu-se lung la împărătița a posnașă. Aceasta puse două cărți în mîna stingă, luă cu dreapta pe popă și mi-l învirți de-ajunse între cărțile cele negri. Cărțile începură apoi să joace și să sară ca ghioldanii. Zburdăturile erau tot mai repezi, că năzdrăvanul se uita ca la o adevărată sfîrlează...

De-odată cărțile s'aștern pe masă și fata întreabă:

— Unde-î popa, dacă știi?..

— Na, că nici dracu nu i-ar mai afla rostu, gîndi împăratul. Dar o făcu fiartă, cînd văzu c'a rămas-o năzdrăvanul.

— Nu umbla cu făcături, băiete, că nu merge... Ce crezi, c'asa ușoară-î treaba? Mai jucați odată, că n'a fost pe dreptate.

Fata făcu cărțile a doua oară și jocul începu din nou.

N'a mai avut încotro împăratul și lăsă pe flăcău să-și ia fata...

Și-a trăit cu ea cit o fi trăit, — că pe tocmai nu pot spune — și numa fata nu știa cum să afle de la el pricina pentru care alțiia înaintea lui își dăduse pielea dracului și el n'a vrut în ruptu capului...

Și-l strîngea, și-l săruta, și-î spunea cite belesne toate, de credea că ține pe Dumnezeu de picior, de cînd îl luase pe el.

Dar într'un rînd se pomenește vorbind:

— Mă omule, nu mi-î spune și mie, cum de-ai putut să mă rămii și să scapi de dracu împelițat?

— Cum te-am rămas?.. Numa atit, și n'o făcu mai multă năzdrăvanul, și cînd îi lipi o palmă, n'a mai zis aceia nici *baă*, că vedea el unde vrea ea s'o scoață cu alita dragoste.

Rămase fata incremenită și două săptămîni de zile a dus-o într'o muțenie desăvîrșită; și căta rău, să puie și pe bărbatu-său pe gînduri.

Mai trecu o bucată de vreme și mușterea își mai veni în voie. Dar începu tot cum știa ea:

— Dar cum crezi tu, mă omule, c'ai să mă ții ca pe-o slugă? Bărbatul, care ține la nevastă ca fiind de o samă, n'o cotonogeste cum faci tu, s'o ție ca pe-un cine, ci-î deschide toate tainele și adîncurile inimii... C'asa-î datină de la Dumnezeu lăsată, de cînd Adam a apucat a fi tată, ca bărbatul și mușterea să se înțeleagă și în veci tovarăși să fie și la bine și la rău. Și-apoi atunci aș vedea și eă bunătatea fără prihană a inimii tale și iubirea ta cea mare și vrednică.

Cum-cum omul nostru se lăsă purtat de gura nevestii și-î deșiră toate din fir plină 'n ață.

Dar vorba aia: dacă ai cap, minte nu-ți mai trebuie; unde nu-î cap, vai de picioare, — de cum isprăvi omu de povestit, sări inima din el, se piti în ea și pe dată rămase năzdrăvană.

Iar dacă s'a văzut mușterea năzdrăvană, nu i-a mai trebuit bărbat și l-a duduie încolo, să-și vază de cap și de nevoie...

Rămase omul pe drum uluit și scirbit de-atîta fără-de-lege mu-
ierească și se gîndi cum să facă și încotro s'o întindă.

Iși luă la o vreme inima 'n dinți, se puse pe 'ntinsoare cu
inima scirbită și răsbātu pusietăți destule și cînd împlini anul, a-
junse într'o pădure deasă și mare, unde-î eși înainte o babă, care
cum îl văzu îi zise :

— De-î fi om bun, la bun adăpost și gazdă bună ai nimerit.
Iar de nu, am o cățea care praf și fărîme te-o face.

— Sînt om bun, măiculiță, om bun și pămîntean...

— Hiii... măică, de 360 de ani imi port eū traiful și sufletul
în pustia asta și om pămîntean nu-mi văzură ochii.

Haî, să-î dau un colț de prescură și-mi spune cine ești și cin'
te-a trimes...

S'a luat după ea 'n bordei și după ce s'a așezat pe lăiță, s'a
pus să-î deșire povestea vieții, cum nevasta i-a scos inima cea nă-
zdrăvană și l'a lăsat rătăcit pe drumuri...

— Fecioru maichii, i-a zis baba, pădurea asta plină-î de fel
de fel de poame. Pun' te cu gura pe ele și ai să dai de poame,
cari cum li-î atinge cu dinții îți perzi chipul de om și te faci măgar;
și ai să dai de altele, cari te întorc iar la chipul și asemănarea lui
Dumnezău. Tu să eî și din alea și din alea, să faci două legături,
să te duci pe la poarta nevasti ti și să începi a striga : *hai la mere
rotunjoare și la pere galbioare, la mere domnești și la pere împă-
rătești...* Dar să nu te 'mpingă boala și să dai altcuiva de cit neve-
sti-ti, c'apoi atita-îi trebuie, și-î mai vedea inima, cînd o înverzi
tinjala, orî mi-oî mai vedea eū ccafa.

Auzit-ai, flăcău maichii ?..

Îi mai veni inimă bietului romin, cînd auzi așa ; și după ce-î
mulțumi cu toată inima babei, nu mai așteptă zis și încărcînd două
coșuri cu poame, luînd și un căpăstru, se așternu la drum...

* * *

Cînd colo împărăteasa se primbla mîndră și fără grije pîn gră-
dină. Din vreme 'n vreme se pleca în jos și punea mîna pe cite-o
floare... Iar cînd a auzit strigînd la poame, a trimes slujnica să-î
cumpere.

— Fă-te 'ncolo, marghito, și te-î linge la nas mai bine. Nu
îi-or cădea minile, cînd ai ținea o pară de-amea ? Du-te la cin' te-a
trimes și-î spune că poamele mele 's numa pentru împărătiță și să
vie ea să le guste, c'altfel îi duce dertul și mă mai vede bătrîn apoi...

Cînd auzi împărătița așa, veni ea singură să dea ochi cu-acela pe care nu-l mai cunoștea și care, cum o văzu, îi zise :

— Ia de gustă, Mărită împărătiță. Uite un măr cu mîezu bălan și curat ca și inima împărătească... Uite-o pară mălălață și dulcagă, taman pe gustul crăieselor și pe dorul împărăteselor. Și-apoi de-î mîncea de-aicea oleacă, să ști că prinde la inimă...

Și tot așa, ia de ici, ia de colea, uite-o pară, uite-un merișor, s'a lăsat pe vorba ăluia și împăteasa își încleștă dinții într'un măr ciupesc, mare și rumen, după care îi se scurgea ochii și-ți lăsa gura apă.

Dar omul nostru avu grijă să desfacă numa poamele blestemate și împărătiții nu-i fu d'a bună imbucătura. Pe dată îi sări inima din loc și se făcu acela năzdrăvan, iar ea se închipui o măgăriță...

Năzdrăvanul o apucă de căpăstru și șterge-o la drum... Cînd ostenea mergea călare ; cînd nu, o ușura de-o greutate. Și 'ncet-încet se văzu la frații lui...

Acolo, cînd să suie scara palatului, îi dă poame omenești și-o face la loc femeie, dar mai frumoasă de cum a fost. Intră apoi în palat și mare bucuria și dragostea între frați!..

Iar după ce se înveseli lingă frații lui și se sătură la masă întinsă și la voie bună, o porni înapoi năzdrăvanul și cu împărătița lui și poposiră în împărăția lor.

Împărătița dacă văzu, se lăsă de rele și se făcu un odor de femeie, să-i ducă dorul...

Și multă vreme împărășiră ei în liniște și dragoste și-or fi trăind și-acuma, dacă nu s'or fi făcut de mult luf de oale și urcioare...

(Auzită în Dobrogea).

P. Dobrogeoi.

PREPELEAC FIUL CĂȚĂLII.

A fost odată, cum a fi fost pe-atunci, a fost o împărăteasă văduvă, care mult să rugase lui Dumnezeu, să-i dea și ei un fecior, sprijin sărmanelor bătrînețe. Dumnezeu să milostivi de rugămîntea ei, și la curte-i trimise pe sfîntul Petru c'un măr de aur :

— Să-l curățe și să-l minince, c'a purcede grea, — spuse Dumnezeu Sfîntului, și tot așa spuse și Sfîntul împărătesei, după care vorbe porni.

Împărăteasa nu mai putea de bucurie, și-a făcut, ce-a dus-o capul și norocul, și vremea trecu, și dînsa născu un făt-logofăt cu

totul și totul de aur, dar născu și baba cea bătrână, bucătăreasa, și-o cățea din curte, tot cite-un făt, asămuiți între dinșii lumină de soare, dar pe lume fără samăn de mîndri; pe semne împărăteasa svirlise cojile și sămînța mărului de aur și să găsisse prea ușor cine să le minince.

Cei trei feciori, cu suflet dumnezeesc într'inșii, crescură mari, și toate le-aū crescut într'o măsură și să făceaū pe zi ce mergeaū mai frumoși, tot mai vinjoși în brațe, iar oamenii cu asemenea daruri, rareori să 'nduplecă în cuget să rămie pe loc.

Și de asta, dragii mei, cei trei feciori, pornit-aū în lume să facă și să prefacă minunății nemaī auzite. Cei doi dintăi s'aū dus, și isprăvi de bună samă c'aū săvirșit, dar de felul celui mai mititel, Prepeleac fiul cățelii, nu știū zăū, că-aista le da 'nainte cite șapte.

Incălecasse pe-un cal ca vai de diusul, dar pe drum văzu el puterile calului că zbura ca o pasere măiastră pe lumea albă, de nici cu gîndul nu l-aī fi ajuns. Pică, așa, Prepeleac, la malul mării, unde calul îi grăi:

— Stăpine, eū te las și mă duc, dar de ī avea nevoie de mine, scutură-mī căpăstrul și eū ți-oīū sta 'nainte. Și calul pīeri.

Voinicul își făcu trei cruci și s'asvirli în apă. Apele se dădură în lături, cele mai cumiņi, iar altele să prăfăcură 'n bălauri negri și fără samăn de mari, și alergară să-și vestească stăpiniī lor: smeul cel mare cu cei doi feciori.

Prepeleac, plecasse de la 'nceput c'un gînd, ca un om înțelept, și drumul lui trebuia să se sfirșească la cel smeū, pe lumea neagră, care-ademenise cu vorba soarele și luna și căpuindu-ī la strimtoare, îi ținca de multă vreme la opreală. Da de eī, nu ī-ar fi fost voinicului, într'atita că soarele biruind cei bălauri grozăvi cari-l păzeaū, unul cite unul, ar fi scăpat la urma urmei, cu lună cu tot; ci, cu cei doi creștiniī mai era răpită de la părinți și-o zină cu nume și chip frumos, zina Simina, fata unui împarat vestit.

Zmeul cel bătrîn era văduvit și dac' o furase, pentru diusul o furase, dar fecioriī cei doi, lăsaseră și rușine și tot, și ba unul ba celant să rînduīaū la părintele lor s'o ceară de nevastă. Uncheșul, care-avea și diusul tot buba asta în inimă, tot amina zilele mereū-mereū, pînă ce ițele se 'ncurcă și mai tare.

Așa se făcu, că soarele trecînd sara pe la palatul zmeului, o-dată, de două ori, pe Simina cea mîndră o zări, și teafăr la suflet nu rămase; ba își făcu la săptămīna treabă pe la zmeū, așa ca să

aibă dinsul pricină, dar uncheșul pricepu boala drumețului și punându-l în lanțuri, îl dădu în paza balaurilor.

Așa, rămăsese 'n lume, singură singurică, luna, sora soarelui, care purcezînd în căutarea frățiorului, pică și dinsă, fată frumoasă cum era, în mîna zmeului. Lucrurile parcă să limpezeau, în capul uncheșului, că-și zicea: — Pe Lună mi-o fac noră, unui fecior; oîu mai căta o zină pentru celalant și eū rămîn cu Simina; pe soare, lesne-l ucid și așa, povestea celuia: dă-mi Doamne zile să trăesc!..

Dar omul gîndește și Dumnezău hotărește, că nu degeaba bătuse Prepeleac atîta pustiū pe drum, și cînd ajunsese!.. Zmeul era zmeū, și feciorii lui, tot zmei erau, cu aripi și cu picioare de pasere și urși... și soarele era soare, și dacă Simina s'ar fi lăsat în brațele soarelui, s'ar fi topit iute!.. ei, dar Prepeleac, Prepeleac avea chip omenesc, cu ochi și gură și suflet, și cînd acestea 's hărăzite de Cel-de-Sus și de mîinile lui măestrite, alt ceva nu-ți mai trebuie, cu care să 'ntorcî către tine fața și sufletul unei zine!..

Zina, cînd a văzut pe Prepeleac, și-a perdut rosturile și se 'n-voi să fugă amîndoi pe calul nazdravan. Aū încălecat și-aū pornit ca vîntul, dar fuga lor se vesti, și zmeul cel mititel îi ajunsese la podul de aramă. Și puil de zmeū strigă:

— Voînice, voînice, n'ai fi tu Prepeleac, de-ai putut pînă la noi răzbate. Ai făcut ce-ai făcut și la zina Simina ai răzbătut, dar voîniciei tale îi aflu leac, de-î fi tu cumva cel Prepeleac.

— Ia mai lasă brașoavele, puil de zmeū ce-mi ești, îi răspunse voînicul, ci mai bine 'ntoarce-te 'napoi, că teamă-mi e să nu-ți prăpădești calea căminului, că eū n'ascult de vorba ta, și lesne-ți dau eū dăscăleală, dacă ești nepriceput.

Dar cine era s'asculte? Eū, m'aș fi făcut cit un purice și m'aș fi 'ntors frumușel acasă, unde de bine de rău știam că-i Luna, și poate tot mai aveam o sleamă de nădejde, dar el, nu. Că treacă, că meargă, tot îl lua 'n ris pe Prepeleac, pînă ce aista mi-l cuprinse binîșor de mijloc și-l trînti într'atita de capătul podului, că feciorul zmeului rămase mut.

Muți tot așa și frate-so mai mare la podul de argint, dar cînd porni și tatăl lor, zmeul cel bătrîn, și cînd l ajunsese la puntea dorului, făcută din aur și pietre nestimate, lui Prepeleac începu să-i curgă gîndurile pline de 'ngrijorare!

— Tu mi-ai ucis feciorii, și de asta, și eū tot cu moarte te-oîu răsplăti, strigă uncheșul cel grozav.

— Ba mai cumpenește-ți mîntea, grăi Prepeleac, moșule dragă,

că de ce-am învățat nu m'oi lăsa, și n'oi lăsa ce-am dobândit cu dreptate !..

S'aũ prins la trintă, că-i mai sfintă și fără greș în adevărarea puterilor, și mult s'aũ muncit, de dimineață pînă cătră sară, cînd de-abea-de-abea răsufliînd, prinsără a se uita în lături !..

Supt zare, se vedea un corb, care zbura spre puntea dorului, iar cînd ajunse, grăi zmeul cu amară durere ;

— Corbule, corbule frățioare, du-te la fîntină și ia apă 'n plisc și vin de mă 'nrouează, că izbîndind țî-oîu da un trup voinic să te ospătezi !..

— Ba să-ți pice din gînd una ca asta, grăi și Prepeleac, tu, corbule tovarășe, pe mine să mă răcorești cu apă, c'ăi avea de mine dăruite, trei leșuri !.

Și corbul făcu ce-i veni mai la 'ndămină !

Prepeleac după ce ucise zmeul, întoarse 'ndărăt de slobozi Soarele și Luna lumii, iar el porni acasă de se nunți, și-și făcu nevastă pe Zina Simina, fată de împarat prea frumoasă, cu chipul scris de mină sfințită.

(Auzită de la Vasile Burluiu, cărămidar din Țăpu, ț. Tecuciului).

Tudor Pamfile.

LEACURI BĂBEȘTI.

Cînd femeia nu poate naște. — Să zici următoarele : „Iată că zice Arhanghelul Gavril să ieși tu pruncule, că te chîmă Cristos și sfînta lui Născătoare“. Apoi îi puî în sin cunună de bolbură și bujor, și va naște numai de cit.

Pentru mușcătură de șarpe. — Scrie într'un blid această tăbliță și pe urmă spală blidul cu apă neîncepută, și să dai celui mușcat de șarpe să bea.

Aceasta s'a găsit într'o scri-soare la Roma.

s	a	t	a	s
a	s	e	p	o
t	e	n	e	t
r	o	p	o	S

Aceasta este bună și de turbare dar atunci le scrii pe un taler și-l speli cu apă neîncepută.

Tot pentru mușcătură de șarpe, se mai fac și aceste leacuri : Pisează foi de mure și să le puî pe mușcătură și să bei tireac. Saũ uzi rana cu ud de om și puî și plumb.

Pentru durere de stomac. — 1) Pentru durere de burtă se caută coada șoarecelui, ochiul bouului de cel mare alb, podbeal, plătăgină, ismă de grădină, nalbă albă și mizgă de soc; toate rădăcinile acestor buruieni să se scoată și să se spele bine și curățate și să se plămădească cu apă în care s'a fert orz sau orez, și să se bea și să se bage mizga de soc tot în apa aia; iar lujerile și foile cum și foi de soc să se opărească și să se oblojască cu ele la burtă împrejurul buricului.

2) Pentru durere de burtă sînt bune și următoarele: rachiū de drojde, rom, untdeft și pucioasă pisată bine, să le amesteci toate. Rachiū de drojde de 20 b., rom 20 b., untdeft 10 b., pucioasă 20 b.

Pentru pîrleală. — Caută rîme și le toacă, după aia le prăjește 'n untdelemn bun, dar să nu se prăjească rău. Apoi se desbracă și de cămașă, rămînînd în pelea goală, și se unge peste tot trupu chiar și pînă cad cu acele rîme prăjite.

Pentru bube în cap. — 1) Fasole arse și pisate amestecate cu unt de vacă proaspăt.

2) Piatră vinată pisată bine, amestecată cu argint viu și cu unt de vacă proaspăt, amestecate bine și făcută în formă de alifie.

Pentru durere de picioare. — Să le ungi cu țîță diepure și cu untură veche, frunză de dafin și baligă de oae. Amestecă-le și-î le pune pe picioare că-î va trece.

Pentru umflătură de incheieturi. — Ia frunză de podbeal și s'o uzi cu sculpat, s'o pui pe umflătură, că trage.

Pentru surpătură. — Ia frunză de podbeal, usuc'o bine și piseaz'o și s'o bei cu rachiū de drojdi. Această doftorie e bună de multe boale din lăuntru omului.

Pentru orice fel de umflătură. — Cumpără păcură, bagă în ea sare pisată mărunt și făină de griu, amestecate bine, cită păcură îi voi, să pui pe locu umflat și la trei sau patru ceasuri să te deslegi, că trage umflătura.

Pentru vărsat sau bubat. — Ia un corn de cerb, rade-l cu pila și răzăturile să le bei cu rachiū, că tot vărsatu de la inimă iesă pe piele.

Pentru păduchi de lemn. — Să ieși untdelemn și pelin, să-l storci bine și să ungi pe unde-or fi, că mor toți ciți or trece pe-acolo.

Pentru înfrintură. — Măcar și de două săptămîni trecute, să ției terpentin și să pică 10 picături într'un pătărel mic, cu rachiū, sau cu apă, să bea de trei ori pe zi.

Pentru vaca care-î ia laptele. — Să cumperi o oală nouă din tîrg și să ției seama cînd s'o pișă vaca să ției oala aia să se pișe în ea, să aprinzi cuptoru și să bagî oala cu pișat în el, să stea arzînd și să verși toată apa cît o fi în casă și să nu te cerci să dai apă cuiva, că o să vie acea muere care luase laptele vacii, și să nu-î deschizi ușa pînă nu s'o lega că aduce laptele vacii îndărăt, și atunci poți scoate oala din cuptor pe care o arunci.

Aceasta se poate face ori de cite ori fată vaca pe care o ai.

Cînd urdină omul mult. — 1) Să fiarbă linte de șase ori și să o fiarbă bine de tot, să o amestece cu oțet tare, s'o minince.

2) Să fiarbă coarne (fructele cornului) și să le minince cu zeamă cu tot.

Cînd se încue omul în amîndouă părțile — Să minince semințe de dovlecî uscate, să le facă făină, și să le amestece cu apă, să le bea pe nemincate, de trei ori, că-î trece.

Pentru copilu care se surpă de mic. — Se ia o inimă de șarpe, se leagă cu o ață la grumazu copilului și să ajungă pînă la călciele picioarelor, și ziua de trei ori să înoade ața pînă o veni la grumaz, sub barbă, baera aceia cu inima șarpelui, și-î trece.

Pentru purici pentru ca să se strîngă toți la un loc. — Să ției terpentin și să ungi o hirtiuță, s'o arunci în mijlocul casei, noaptea, și cîți purici or fi pînă în casă, toți se adună la acea coală de hirtie.

Pentru ca să fugă toți șoarecii. — Să ției pîiele de șopîrlă și să afumi hambarele cu ea, că fug toți șoarecii.

Cum să faci ca să ție se întoarcă orice fel de bani înapoi ori de cite ori vei voi. — Cînd vin rîndunelele și-și fac cuiburile nouă, să puî un ban de aur sau argint în cuib și să-l lași să stea acolo pînă cînd s'or duce; apoi ia-l și schimbă-l; de jumătate din el să ție bani, iar de jumătate marfa ce-ți va trebui, că acel ban se întoarce iar înapoi la omu care l-a schimbat jumătate, și să-l schimbe de atitea ori [tot jumătate] de cite ori va avea trebuință, că el va veni iar înapoi.

Pentru călitul armelor. — Pune într'o sticlă rime, viermî din pămînt cu untdelemn, să stea 20 de zile la soare, și îi căli orice armă scoțînd-o din foc, s'o frece cu săpun, apoi s'o bagî în acel untdelemn.

(Din județul Argeș).

Gh. Rudeanu.

DE ALE COPILOR.

78. **Scripca de hluj** e o jucărie de iarnă. Hlujii, după ce au fost mincați de vite, rămîn bețele cari nu pot fi mincate. Un internod are pe o parte ca un fel de albie cu două margini. Se taie marginile, de vr'o 2 mm. fără a fi desprinse de pe hluj, și sub ele se pune, la fiecare capăt cite un beșișor, cum ar fi la vioară scaunul cel mare. Așa că avem o scripcă cu două strune. Se mai face și arcușul, numit așa numai că cu el tragi pe scripcă, altmintreli are curat forma scripcei. Pentru a cînta, saū mai bine zis: a scîrși, se udă „coardele“ saū „strunele“, cum se numesc și la vioară, și se trage peste scripcă.

79. **Scrîncîobul.** — Să se dea în scrîncîob, e un obicei ce se găsește mai în toate satele romînești. Cuvintele de *leagăn* saū *dulap* au alt înțeles. Copiii și flăcăii țin foarte mult la *legănare*, și dacă-l căutăm, scrîncîobul, în primii ani ai copilăriei, îl găsim sub forma de: „huța-huța-huța“, *hu* la ridicare, *ța* la scoborîre. Stînd pe pat saū pe prispă, copilul vine și se pune pe picioarele mamei, saū al latei, și aceștia îl dau *huța*, ridicînd și lăsînd picioarele.

O altă formă a leagănului, se face 'n ușa poeții, a casoaei saū la creanga unui nuc, etc. Se leagă fînghia saū funia orî curmeiul de cele două capete sus, și se lasă apoi să cadă, fără a mai pune ceva pe funie, copilul se „dă în scrîncîob“ după ce unul i a făcut vînt. Acest fel de scrîncîob se face orî cînd.

Scrîncîobul propriu zis se face la paști, și-i copilăresc saū de flăcăi. Cel copilăresc se face bătînd în pămînt un stîlp numit *osiac*; se face sus loc de pus o roată, precum e la capătul de la osie, și pe roată se pun de-o parte și de alta a butucului doi pari, cari se înțepenesc de spițe. La fiecare capăt al parului se atîrnă cite-un ginj, și în cite două se pun polișile, 2 scînduri. Capetele ginjurilor, ca să nu cadă polișile, se împănează, orî se bat cu piroane orî cue de lemn. Poate fi construit un astfel de scrîncîob și cu 4 poliși. Invir-

tirea se face cu un par, care se fixează între spițele roței și se învîrtește împrejur. În vîrtit, acest scrîncîob, te poate ameți. Băeții se duc de se dă în astfel de scrîncîob fiind mai efîn : 10 roate un ou roș neciocnit ; 5 roate, unul ciocnit.

Scrîncîobul cel mare, cu 4, 6 poliți il știm. Pe la noi, scrîncîobul acesta „umblă“ : zilele Paștilor, Duminica Tomei și toate Duminicile pînă la Ispas (Înalțare) inclusiv.

Ne mai interesează ceva : În scrîncîobul de frînghie, sucindu-î și răsucindu-î brațele și dîndu-î apoi drumul, băeții cînd se învîrtesc și desvîrtesc, zic că fac *mămăliga ursului*.

Cînd polița de la scrîncîobul cel mare e jos, se zice că-î la scară, iar cînd e sus de tot, se zice că-î în răscruce.

80. **Iapa prăpădită**, e un joc introdus de cîtiva ani, de cînd se găsește vr'o două perechi de cărți de joc în sat.

Aici putem constata cît e de practic țaranul nostru. Cu cărțile a venit și *concina* ca și *tabinetul*, etc. Asta o știu eu singur, pentru că am avut neplăcerea ca însumi să învâț pe cîtiva copii din vecini, aceste două jocuri pe care le știu Lor, totuși după cîteva zile nu le-a plăcut și folosindu-se de ochi aî inventat un joc, unde și-a aplicat modul de a fi al lor. Birlicul de spație e o *iapă furată*, iar ceilalți trei, unul e *păgubaș*, unul *bătăuș* și altul *biletar*. — Se împart cele 52 de cărți la 5 băeți, d. e., din cari 4 sunt cu numirile date după cărțile de un ochi aî ce le aî. Cărțile se vîd individual. Păgubașul bănuiește că *a* e hoțul cu iapa, și l dă pe față. Biletarul „om integru“, cercetează, și dacă l-a gicit, atunci il pune de trage o carte din ale sale și-î dă atitea la palme cîtî ochi a tras, cărțile avînd valoarea lor de tabinet. Cînd păgubașul n'a gicit pe hoț, fiind vorba de-o „calomnie în public“, e bătut tot prin tragerea cărților. Se înțelege că în cazul că păgubașul e și hot, cărțile se dau din nou, tot așa se poate întîmpla cu biletarul, orî cel ce-î execută ordinul de a bate pe păgubaș orî pe învinuit, bătaușul, pot și ei, deși sunt oameni „de-aî stăpînirei“ să fie și hoși. Atunci păgubașul devine *armaș*, iar președintele comisiei interimare, bate pe pungăș, președinte alegîndu-se dintre ceilalți, prin sorți.

81. **Fluere**. — Fluier, cu acest nume, e numai cel de trestie. Se face un întrenod de trestie puternic, i se pune dop de lemn, lăsîndu-i-se luminișul, și mai jos se pune *vrană*. Pe partea de sus sunt 6 borte. La capătul de jos, are alt dop, cu o mică gaură în mijloc. Instrument de șuerat mai este *șicnalul* sau *șignatul*. El se

face din *salcie cu mizgă* și din *teiș*. Se ia o crenguță, se taie sub 45°, se rătează capătul ascuțit, apoi se rătează coaja cu 2-3 cm. mai jos; se bate puțin și se scoate coarja. Se face în lemn locul de vrană și de luminiș, și apoi se pune coarja la loc.

Pentru a fluera cu ceva (fluera din buze inspirând sau expirând, și apoi sîsîind cu ajutorul limbei), băeții se servesc: 1) *de degete*, cu 2 ori 3, ori 4, punindu-le pe limbă, apoi mai fluera sau șuera prin ajutorul celor 2 degete, arătătorul și mijlocașul, îndoindu-le și suflînd într'un mod anumit spre rădăcina lor, sau numai prin ajutorul arătătorului făcîndu-l cirlig; 2) *cu cartușe* usate sau făcute din bețe de cucută; 3) *cu ghindă*, găuacea de la ghindă, punînd-o cu fundu 'n jos între deschizătura mijlocașului cu inelarul.

Fiînd că a venit vorba de fluere, mai reamintesc că de la toate iarmaroacele, părinții cumpără sunători, cucuși „mozici” pentru copii.

Și acum mai spun din ce mai cîntă copilul și adultul:

Frunza de salcim, de gutuș, și mai cu seamă de păr, e cea mai bună de cîntat. Eă, nu cunosc instrument mai frumos de cînt frunza, de oarece cu dînsa poți întoarce melodiile cele mai sălbatice, cele mai dumnezeiești: viersul păsărilor din codru. Frunza de mohor întinsă între degetele cele mari, dacă vrei, cîntă ca cocoșul.

Buciumul e ca și la munte, de cît mai scurt.

Cornul de vinătoare e un instrument de cîntat, bun, dar pentru foarte puțini meșteri.

Trișca. Nu știu dacă numele se potrivește cu instrumentul cunoscut de lume. Trișca e un fluer ce durează un ceas ori două, și se face din pețiolul floarei de bostan sau de castravete. În adîncimea de sub frunză se crapă, se pune 'n gură, i se face borte și cîntă apoi. Tot în acest mod se face și din pae de secară ori de ovăș, tăindu-se sub un nod longitudinal, iar pe partea opusă se fac 2 ori mai multe găuri.

Trișca se face și din cucută, tăindu-i o limbă pînă se curmă, și suflînd, această limbă vibrează. Pe partea opusă i se fac găuri, cari ne dau tonuri deosebite.

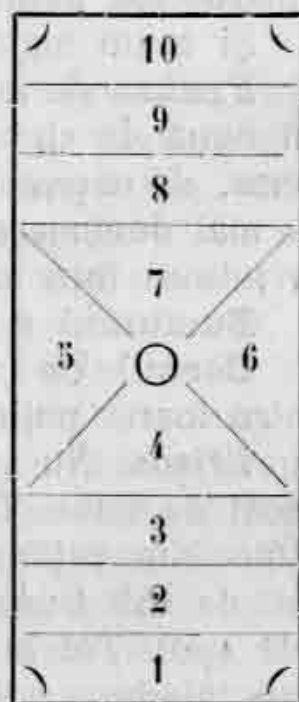
Tot trișcă se numește cînd se face din cucută, legată la un capăt cu foiță [hîrtie de țigară] și cîntăm din ea, cîntînd cu voce tare pe-o gaură mare. Are și borte.

82. **Praștia** e întocmai ca și a lui David, numai că-i de șfară.

83. **De-a hoții**, e un joc al băeților mari, pe jumătate serios și jumătate glumă. Staă de vorbă, și unul se laudă d. e. că fuge

mai dihai ca un epure. Alții îl contrazic și de aici: *proba*. Se vor juca de-a hoții și printre câțiva căzuți la sorți e și el. Li se dă citva timp de ascuns, și apoi pornesc poterașii. Se hotărăște terenul unde să se ascundă, și căutările încep; dacă hoții simt o iață la *fugă*, și toată atenția poterașilor e asupra lui „laudă-mă gură că ți-oiu da o bucătură“, și dacă-i prins, e legat, lăsat pînă la locul de judecată și bătut cu frînghie muetă în apă, de-abinile. Și dacă s'a mai fali că nimeni din fugă nu-l poate prinde, atîta-i trebuie. Mulți nu pot fugi, dar totuși se laudă, bazindu-se pe ascunzătorii. Cînd jocul e aprins, se face pe teritoriile de km. patrați, zile întregi, pe nemincate, și rămîne în sat ca un eveniment. Pentru daraveli cu hoți fictivi, intervin cu tot dinadinsul autoritățile reale.

84. **Șodronul** este cunoscut în Țepu, sub numele de *de-a clasele*, „de-a glasile“ sau „în glase“. — E un joc cu multe cerinți. Joacă numai doi băeți. Clasele sunt dispuse pînă la zece, în colțuri sînt *focurile cele mici* sau *focurile*, în centru e *îadu*, sau focul cel mare. Piatra aruncată în clase pe rînd e scoasă cu piciorul. Ca să nu greșești, se cere: a) să arunci piatra în clasa ajunsă, b) să nu pice pe *jar* (locul de despărțire,) c) să nu pice în iad, d) la dare afară să nu se oprească în iad, să nu se treacă prin focurile mici, să nu iasă prin lături. Ducerea la piatră din clasă se face într'un picior: să nu se atingă jarul. Dacă clasa e 8, 9, 10, în trecere se *face cruce* peste iad, din 2 sărituri, și apoi ajuns în clasă pui ambele picioare jos.



Partea I a jocului se face cum am spus. Partea II-a se face pe nehotodinite în clasele superioare: partea III-a e deosebită, căci din orice clasă trebuie svirlită piatra afară; partea IV-a și ultima *se dă barba*. Cu degetele lingă limita claselor, pui piatra la barbă și o lași de cade; apoi săi într'un picior și trebuie s'o dai cu călcăiul afară, fără s'o atingi de 2 ori, iar lovind-o să săi și tu în afară. Isprăvind totul, ai devenit om învățat. Tu ești „prăfisor“ sau „prăfêsur“ sau „domnu“ pe cînd ceilalți sînt „băeți“ și-i bați cînd greșesc.

85. **Zilele săptămînei.** — Băeții cîntă:

Luni-luneiū, Marți-marcoveiū, Mercuri am plecat la țîrg, Joi

am tirguit, Vineri am venit acasă, Simbătă m'am hodinit, Duminică ce-a face popa om face și noi.

86. **De-a clasele cu mingea**, se jocă la un părete înalt, iar mai departe pe pământ se fac 10 scrijălături. Copilul se pune în dreptul fiecăria și svirle mingea de părete, prinzind-o la fiecare clasă de cîte 10 orî, apoi promovează pînă le isprăvește; apoi le ia de la început și bate tot așa, cu deosebire că între svirlire și prins bate odată din palme, de 2 și de 3 orî pentru fiecare clasă. În fine înainte de a absolvi, svirle mincea pe sub picior, bate din palme odată, de 2 și de 3 orî, ca mai sus.

87. **Găitan cu mosorul**, fac băeții, cu un mosor de ață isprăvit. Bat 5-6 ținte fără gămălie, orî cu gămălie mică, pe fundul unui mosorel, imprejurul gaurei; bagă firul de lină orî de sforicică pe partea opusă, impresoară apoi țintele odată și ajungind la primul piron, cu o andrea orî cu un piron mai mare, scoți așa dînd-o peste piron, lăsînd pe cea împreunată a doua oară, și băgînd de samă să nu iasă din piroanele său țintele vecine. Avem, așa, o țăsătură, cu o cavitate lăuntrică, care dispare prin contracția firului de lină, gaura mosorului fiind mică.

88. **Pușca de socru**. — Se ia un intrenod de socru și se taie exclusiv nodurile. Din socru (nu se zice soc) se scoate „măduva“, apoi se face un *lemnus* resistant, curmat la un capăt cit poate intra în țava puștii, apoi se mai fac două *halice* de cîlți de cinepă. Se pune în gură unul și se împinge cu lemnusul, pînă la gura cealaltă, însă lemnusul așa este râtezat, că nu-l poate da afară; se pune al doilea haliciu, se împinge, aerul dintre cele două haliciuri, se comprimă și cînd presiunea a ajuns destul de mare, se aude: poc!.. haliciul întâi a pocnit și s'a isbit de podele orî de părete, pe cînd al doilea, i-a luat locul.

89. **Lemnuș de asvirlit pîetre**, se face dintr'o scurtătură de alun, crăpată la un cap, unde se pune pîatra mică și cu un vînt puternic de asvirlire, pîatra esă din lemnus și se duce sbîrînd.

90. **Lăcustă orî grieriu** se face tot cu un lemnus. În deschizătură se pune o pîatră rotundă orî un beșișor pe curmeziș, și strîngînd, beșișorul orî pîatra sare.

91. **Smeu**, la țară nu se face. Rar de tot vezi copii fugînd cu cîte o hirtie legată cu ață și numit *smeu turcalet* cu coadă la un

colț, iar de alte două colțuri e legat cu ața care-l ține. Stă atita sus, cît fugе cu el.

92. **Spine 'n palmă,** e o ghidușie de pehlivan. Fiind că băeții mărișori încep a munci în destul, li se întăresc și se îngroașă pelea uscată de la virful degetelor. Intr'un deget, viră decî, binișor un spine, il arată, după ce l-au tras pîună la rădăcină, în trei degete cu virful înainte, se fac că-l bagă în palma cealaltă, bat cu pumnul, întind palmele (spinele rămîind dealungul degetului, în pele) și apoi îl scot prin dosul mînei, unde fu introdus, adică-l arată tot între cele 3 degete.

93. **Furca puțului** — Sînt băeții mititei bunî echilibriști ; după ce se pun cu picîoarele pe un părete și capul în jos, se apropie de părete ori de gard, întinzînd picîoarele, apoi *umblă* ori *stău pe loc* cu picîoarele *drept în sus*. Atuncî ei zic că „fac“ ori „merg în furca puțului“.

94. **Invirtirea.** — Cu toate că produce amețeli (poate numai nouă, cei mari), invirtirea împrejurul lor, băeții mititei se invirtesc, așa de tare și de pe loc, că nu li mai zărești nasul. Invirtindu-se zic :

Virtea casa,
de-a mătasa,

și repetă vecînic, pînă cînd perzîindu-și echilibrul, cad.

Le place foarte mult să vadă cum joacă înainte ochilor copaci și case, le place să vadă, „invirtindu-se și pămîntul.

Le place deasemenea să cadă, de oarece, căzuți, înainte de a se dismetici bine, se scoală și pornesc, „călcînd parcă 'n străchînî și ulcele“.

95. **Tăvăluc.** — De-a tavalu, de-a polobocu, de-a putina se dau copii, punîndu-se în virful dealului și rostogolîndu-se pe iarbă. Dîndu-se tăvăluc, strigă : ăăăăă sau uuuuu.

96. **Cu curaua fac,** îndoînd-o, apoi invirtînd-o în jurul îndoiturei. Cine gîcește să pue degetul în mijloc. Dacă puî, fără să bagî de seamă, lasă o parte a curălei, de se desface, și trage de celalt capăt rămîind cu degetul ori cu ce ai pus, afară.

97. Copii strigă către unul care-l cheamă **Chiriac** :

Chiriece, iarna vine,
vara-ți trece, dracu 'n tine.

98. **Picileală.** — Copiii, fiind mulți la un loc, ca să-și facă de ris, unul, ștregar, spune altuia : — Măi tu să zici „și eă”, cînd eă oiă povesti, da răpede, că-î frumos.

Și apoi încep alternativ :

— Am fost la pădure, — și eă,
 — și am tăet un lemn, — și eă,
 — și am făcut o teică, — și eă,
 — și am turnat zoî intrînsa, — și eă,
 — și aă mîncat porciî, — și eă
 — hîdea de-aicea, porcule ; ioti porcul, și toți cei de față
 rid cu poftă.

99. **Sbirniitoare.** — Nimic măi ușor de cit sbirniitoare. O scindurice de o palmă de lungă, lată de 2-3 degete și subțire, se leagă la un capăt cu o ață și să invîrtește împrejur. Ea sbirnte și tonul e cu atit măi înalt, cu cit se invîrtește măi tare.

100. **Calul.** — Dacă e un joc, ca să-l cunoască toți copiii, apoi acel joc e cu calul. Copilul cu cămeșa lungă, băet ori fată, se încalecă pe un băț, pe un harag, legat de bot cu friu, fuge, fuge și strigă calului să meargă, și fuge pînă nu măi poate. După fugă, își duce calul la eslele boilor ori ale cailor, la fin, ori e legat, de nu răsâmat de gard. In mină are o vargă cu care-l bate. Dacă se împedică și cade, l-a trintit calul. Pe el își răsbună, bătîndu-l, și dacă tot crede că nu l-a bătut indeajuns, măi cheamă pe cineva, dacă nu cumva acela singur, pentru a-î potoli plînsul, se oferă. Mînd calul, dacă-î măi mare, strigă :

sare, calu sare,
 sare păr la soare.

101. **Oi.** — De-a oile se joacă vara. Rupe gogoși de nelumelă cu țăpi, mari și mititele : oi și mei, le înfige picioare, coarne, le închide în țarc, făcut de colb, și se joacă așa.

102. **Luare 'n ris.** — Doi băeți iaă in ris pe ceilalți. Ei spun :

— Măi Gh., tu știî că X mi-î frate ?

— Știă, dar unde l-ai găsit ?

— Sub un pirlaz ;

 mîncea un cine breaz.

— Măi Gh., tu știî că R. mi-î frate ?

— Știă, dar unde l-ai găsit ?

— Sub o tufă de urzică,
mînca o covață cu limbrică.

Măi nu mai mînca limbrică !

— Ba nu, mî-o zis mama că-s chitică.

Și la urmă își rîde și de tovarășul său :

— Măi Gh., dar tu știi că H. mi-î frate ?

— Știu, dar unde l-ai găsit ?

— L-am găsit pe pîrău,
..... în nasul tău.

103. Cînd băeții se sfădesc, unul strigă către celalalt :

Măi băete,	nemurat,
castravete	nesarat,
șede măta la pîrete	ca un cine spinzurat
și mînîncă un castravete,	

104. **Ghicîutca**, biciutca, biciușca și **ghiciușca** servește băeților micî la svîrlirea petrelor *cu sbîrnîială*. Pentru aceasta se leagă pîtra în vîrfîul (șfichîul) ghiciușcîi și se svirle.

105. **Pîtra care rade apa**. — Băeții, înainte de a se scîlda, iaî petre și le aruncă pe fața apei, zicînd că *rad apa cu petre*, și zic :

Unde-a chică
acolo m'oiî îneca,

și dacă pîtra rade (atinge) apa, trecînd la celalt mal, băetul e vesel că nu se îneacă nicăiri; dacă pîtra face „ghîore“ și intră în apă, pe acel loc el nu se duce, de teamă să nu se înece ca pîtra „care a spart apa“.

106. **Cu bețe**. — Se pune la încercare voînicia fiecărui. Unul își svirle cîomagul în sus, și altul se prinde că-l va lovi, svîrlînd cîomagul lui. Dacă-l lovește, e semn de mare voînicie. Acest mod de a căpăta prioritate se obișnu_ește și cînd e nevoie de a fi ales unul într'un joc, cu funcție „nobilă“.

107. **Cu petre**. — Copiîi se iaî la întrecere, din vîrfîul dealului, care va svirli petre mai departe. Pot svirli pînă la 200 metri. Unia aî atît meșteșug de a svirli cuc, adică drept în sus, încît pîtra cade la un pas-doî, departe de asvîrlitor.

108. **Inotul**. — Copiîi vor să înoate, și isbutesc după multă bălăceală cu capu afund. Inotul lor e de mai multe feluri: 1) *Broștește*, care-î modul de a înota cel mai comun, trăgînd apa sub

pîntece cu amîndooă minile odată; 2) *Voinicește*, aruncînd brațele în lături și trăgînd apa tot în lături fără a da din picioare; 3) *Cînește*, înotînd cu minile pe rînd și scoîndu-le afară la fiecare trăsătură; 4) *Femeeste*, sărînd de mijloc în sus, mod care te face să rîzi; 5) *Epurește*, alipînd palmele deasupra capului, capul între antebrațe și înotînd pe coaste; 6) *Pe-o coastă*; 7) *Cu fața 'n sus*, înotă băeții cîn sunt numai între ei, de oarece li se vede tot pîntecele; 8) *In picioare*, cu chipuri deosebite. Adesea se întrec la înot și mai ales în susul apei.

109. **Formulet :**

Etca,	el,
petca,	spel,
țup,	pilabuf,
temeiū,	toschi,
Avel,	moschi,
Pavel,	buf.
Dumeleī,	

110. **Gologanī în palme.** — Băeții se amăgesc între ei, zicînd că au gologanī în minī. Pun palmele făcute găuace, una lingă alta, și apoi isbesc „scoica lor“ de genunchiū. Intr'adevăr, sunetul parcă e de o basma cu bani. Pentru a suna și mai bine, se udă palmele.

Unii fac banii să sune în gît, lovînd gitul în facerea lui ssssi.

111. **Căciula.** — Căciula nouă, și mai ales cînd se poartă pe vreme nepotrivită, e o jucărie pentru băeții. Unul, bazîndu-se pe ceva, ia căciula unuia din cap, o apucă de fund și o isbește de pămînt zicînd : „la să vedem, miini e sărbătoare“. — Căciula bufnînd, el răspunde : „la auzi, ci-că-i Simbătă“.

112. **Satiră.** — Cătră unul care-l cheamă *Ilie*, băeții, ca să-și ridă de el, îi zic :

Ilie,	ceapă degerată
pălie,	gură cascată.
gaură pustie,	

113. **Cîntec dnpă Sinta-Mărie.** — Cînd, după Sinta-Măria cea mică, mai sunt copii cari poartă pălărie, alții îi întîmpină cu satira :

Fudulie,	a trecut Sinta-Mărie,
fudulie,	de acum se spurecă cîinii în pălărie.

114. **Cîntecul polobocului.** — Băeții fac prohodul polobocului. cîntînd :

Poloboace, să ne punem vr'o cițiva
 poloboace, pină la mîntuirea ta,
 ȳa intoarceȳi vrana incoace aleluȳa !

115. Cînd cade vr'un dinte, copiilor mici, il svirle peste casă strigînd :

Cioară, na-ȳi un dinte găunos
 cioară, și dă-mȳ altul mai frumos ;
 na-ȳi un dinte de os, na-ȳi un dinte de fer
 și dă-mȳ altul mai frumos ; și dă-mȳ unul de oȳel.

116. Cînd ninge, copiii cîntă :

Ninge,	saũ :	Ninge,
ninge,		ninge,
popa 'ntinge,		popa 'ntinge ;
prioteasa plînge.		prioteasa ține casa.

117. **De-a coteneața.** — Jocul se joacă la priveghiiuri in cotuna Țepu-de-sus, com. Țepu. Patru băeȳi se pun jos, iar al cincilea se pune „virv“ de coteneața, cu picioarele pe doi din cei patru, iar pe ceilalȳi doi cu mînile. Unul se pune sub el și e „găina“. Al șep-telea se face hoȳ și caută să vie să fure. In timpul cînd intră, cei patru se dau in lături, iar virful cade călare pe hoȳ ; găina fuge, apoi...

118. **De-a cărbunele.** — Tot in căt. Țepu-de-sus, se infige un ac inȳr'un cărbune, in ac o aȳă care se leagă de un piron la coadă. Jocul acesta e tot la priveghiiuri. In jurul cărbunelui se face un cerc de capete, care suflă in cărbune, se inȳlege, pină unul se frige.

119. **Picileală la priveghiiu.** — Unul se prinde rămășag „că să moară“, de n'a gici ce face altul in tindă ori pe prispă, ori in bă-tătură, la întuneric. Altul face prinsoare „pe un pumn cit ce-a putē“ că n'are să gicească, și se duce in tindă cu ușa crapată.

— Gata ?

— Gata.

— Ei, spune cum staũ ? întreabă cel de afară, care după gură se cunoaște că se strimbă, cu un picior sus, o mînă la pintece, etc.

— Cum șezi ? repetă cel dinuntru, făcîndu-se că se trudește să gicească.

— Hai gicește mai iute.

— Intocmai ca un cine de cel mare care cere o bucată de

mămăligă la ușa. Țiba șarlă... închideți ușa ceia... Și oamenii rid
nevoe.

(Din Țăpu, jud. Tecuci).

Tudor Pamfile.

SATIRELE SATELOR

Între sate, ca și între oameni, se nasc lupte de înțietate, ce
durează ani de-a rândul ; ba câte odată nici nu-și mai ia sfârșit.

În aceste lupte, arma ce se folosește este *satira*.

Fiecare își are satira sa și satirele sale, iscodite de satele po-
trivnice.

Prin aceste satire se ride pe socoteala diferitelor scăderi fizice
sau sufletești ; de asemenea asupra bogăției sau a sărăciei. — Fiecare
sat caută să dovedească bogăția lui, și calicia vecinului ; deșteptă-
ciunea lui, și prostia de alături ; frumuseța cu care e împodobit el,
și uriciunea cu care e bătut de stele potrivnicul.

Iată de o pildă ce săgeți își aruncă satele din partea muntoasă
a județului Suceava :

Pe la noi pe la Dornă
șapte lei barabulă
dar la noi la Găinești
nici cu șapte n'o găsești.

Arată că în aceste două sate lumea se hrănește cu cartofe
— semn de sărăcie, — dar acelea nu-s. — Tot pe această strună
i se cîntă satului Panaci :

Pe la noi pe la Panaci	poale crețe ca macu
toată baba-i cu desagi ;	legea hidă ca dracu ;
cu desagi cu săcultețe	poale crețe cum îi macu
fetele cu poale crețe ;	lelea hidă cum îi dracu.

Adică e sat sarac : babele umblă cu capatul ; însă fetele, ca-
re-s hide ca și dracu, umblă îmbrăcate fudul : cu poale crețe.

Tot în acest fel i se cîntă și Mădeului :

Pe la noi pe la Mădei,
mămăliga-i șapte lei,
culeșerul șapte zloți,
mai trăește dacă poți !

Nici Cotrigașul, care deși e sat bogat însă prea zgireit, nu e
lăsat mai pe jos :

Cotrigașul sat pe vale	Cotrigașul sat pe deal,
merge foametea călare ;	merge foametea pe-un cal.

Cu toate că Cotrigașul e zgîrcit, însă bogățiile lui la mulți fle-
căi de prin satele vecine le face cu ochiul.

Foae verde poamă coarnă	că și ele mor de foame :
de-aș ajunge pin la foamnă,	da m'oi duce 'n Cotrigaș
să mă 'nsor să iaū o doamnă.	să ieū fată de <i>fruntaș</i> .
Lasă-le la dracu doamne,	

Dar nu numai pe socoteala bogăției sau a sărăciei se peptuesc
satele, ci și pe socoteala frumuseței și scăderilor sufletești. — Iată
cîteva pilde :

Frunză verde ca nalbă	--	S'aū jurat la jurători,
tetele de la Dornă		c'al. purtat un car cu flori ;
minincă numai zmintină,		dar pină s'or mărita
dar li-ī cosița bătrină.		șapte cară or mai purta.

Arată că fetele din Dorna deși se gătesc frumos, însă fiindcă-s
urite, nu le mai ia nimene.

Nici fetelor din Broștenī nu li se cîntă mai pe jos :

Fetele de la Broștenī,
is ernate cu coceni,
și-s varate cu lărițe
și li-s ochiī ca la mițe.

Tot asemenea și flecăilor.

Flecăi de la Broștenī,
parcă-s niște boișteni.

Nu tot așa e și cu Cotrigașul cel vestit pentru lumca lui fru-
moasă :

Vai saracu Cotrigaș
da el mult îi drăgălaș :
tot cu fete frumoșele
și neveste tinerele
ca să te iubești cu ele ;
tot cu flecăi frumoșei
ca să te iubești cu ei.

Orī :

Flecăi din Cotrigaș
par' că-s niște păunași
dar is și cam fudulași.

Sau :

Nevasta din Cotrigaș
niciodată să n'o lași.

Cu totul altfel li se cîntă însă felelor de la Mădeiū :

Fetele de la Mădei
parcă-s borș cu petrinjei.

Celor din Borea fiindcă-s ușernice și cam bat laturile, li se cîntă
și lor după fapte :

Cite fete-s pe pămînt,
ca la Borea nu mai sint,
imbrăcate și frumoase,
ce folos, că-s ticăloase !

Că minincă nespălate
și se culcă ne 'nchinatē,
fac copii nemăritatē.

Nu mai pe jos li se cîntă flecăilor din Drăcenii și Găinești :

Flecăii de la Drăcenii,
 parcă-s borș cu boiștenii,
 iară cei din Găinești,
 parcă-s măgari țigănești !
 etc., etc.

Toate aceste impunsături se strigă de flecăi în horă cu prilejul hramurilor, nunților, clăcilor, unde se adună lume din mai multe sate.

Mult haz se mai face de aceste satire ; însă cite odată ele ajung așa de usturătoare, încît fac pe flăcăi să se încadre la bătae, ș'apoî cari ies învingători, satul acelora e cu mai multă vază.

De altfel satele mai fac spirit, stîrnind cite anecdote și *vorbe de clacă*, pe cari și le aruncă cu prilejul întîlnirilor.

P. Gheorgheasa.

CINEPA ȘI LUCRUL EI ÎN COM. ȚEPU [TECUCIU]

Pe cînd toate satele vecine : Negrileștii, Brăhășeștii, Tecucelul, Țigăneștii, etc. sate de oameni clăcași, mai losători, mai tirgoveși, se îmbracă cu cămeși și ismene de americană, de hasă ori de cit, Țăpu, nu. Acum 20-25 ani, cînd bumbacul era scump, nimeni din sat nu-l cumpăra. Pînza se făcea numai din cinepă. Astăzi, mai e bumbacul ; din cealaltă, ferit-a sfîntul. Nu poartă Țăpenii americană și cit, cit vor purta „Jidani și Unguri“. În Țăpu inul nu-l cultivă nimeni ; acum cîțiva ani am văzut la vre-o doi. Voiu arăta cinepa unei case de 7-8 membri.

Cultura Terenul nimerit pentru cinepă, trebuie să se compună din ml, și de aceia „*cînipăriile*“ (*cînipiște* nu se cunoaște) sînt totdeauna prin văi, pe malul pîrîilor. Fiînd că moșiile, late de cîțiva stîljenii, sînt lungi de vr'o 3000 de metri, Țăpenii le-au jumătățit ; de la sat la deal, anul acesta e „*pîne măruntică*“ (pîne albă, oarze) și în jos e popușoi. Decum se cară pînea, țarna-î slobodă, și o cinepă sămănată în miriște ar fi stricată de vite ; de aceia ea se sămăna în țarna cu popușoi ; deci, sînt două cinepării.

Pentru o casă de mijloc ca număr, ajung 7-8 prăjinii de loc, deci cam o prăjină de suflet. Aici intră și cinepa care se dă celor ce n'au, pentru ajutat la lucru.

Sămănatul se face în Maiu, după ce a fost pămîntul arat, lasat

citeva zile, apoi săpat cu sapa, semănat și bine netezit. Pentru 7 prăjini, ajunge 8-10 baniți. Se samănă atit de deasă, „ca s'o poată linge boul“

Hlândanii. Sămînța de cînepă ne-o dă mai cu seamă *hlândanit*, fire de cînepă sămănite prin păpușoiu. El crește mare, sfufos și plin de sămînță. Pe la sfirșitul lui August se culeg, se bat și din sămînța lui, sămănam cînepa la anul. Cînepa ne dă abia jumătate din sămînța sămănată.

Culesul cînepei de vară se face prin finele lui Iulie. La acest soi, gospodinele țin foarte mulf, fiindcă un fuior mai alb și mai tare. De ordinar firile de cînepă de vară, sau masculină, sînt mai puține ca celelalte. Culesul se face smulgînd-o. Pe uscăciune și căldură nu-î nimic mai greu ca culesul ei. In pămînt se ține tare, de indoit e rău s'o indoî, apoi intră pe git pleavă de floare. Topitul ei se face cu cea de toamnă odată.

Cînepa de toamnă se culege cam peste o lună după cea de vară, și culesul se face dearîndul. Cînd pămîntul e tare, o tae cu sapa la rădăcină, fără s'o smîncească, căci așa s'ar scutura sămînța din *zglăvoc*, care-î protejată pînă la cules de *momii* sau spăriitori.

Porghicii (sing. porghic ¹⁾) e cînepa mică, ca pufu între penele paserei, compusă din fire de vară și de iarnă, fără *zglăvoc*. Ei se culeg deosebit, cînd cînepa e mare, și la un loc cu cea de toamnă, cînd cînepa e năltuță.

Cînd porghicii sau cînepa de vară e prea uscată, se zice că-î prea *tochită*.

Măsurătoarea cînepei este specială. Unitatea este *mănușa* de cînepă, cu un diametru de 10-12 cm. pentru cînepa de vară, și mai mică pentru cea de toamnă; pentru porghici e mai mare. Mănușa de cînepă de vară se leagă în trei locuri, după ce s'a pus rădăcina firilor pe acelaș nivel.

La cea de toamnă legătura se pune sub *zglăvoc*, și e numai una, ca și pentru porghici. 13 mănuși compun o *chită* de cînepă. Inainte erau 12 mănuși într'o chită, 13 fiind analogul numărului de snopi dintr'o jumătate de clae.

Din 7 prăjini pot eși, in ani buni, 50 de mănuși de porghici, 100 de cînepă de vară, 150 de toamnă. După cules, cînepa de toamnă se lasă pe loc, pusă grămăgioare cap la cap, vr'o trei zile, ca să se *dughească*; apoi se pune in parî, se usucă, se bate pentru sămînță, se așează mănușile ca și cele de vară.

1] porghic = om mic, slăbănog, păcătos.

Tochitul se face cit de curind. E mare rușine pentru acela ce i-a rămas cînepa netochită. Tochitul său tochirea se face în apă curgătoare. Se face *plută* de vară, de toamnă, de porghici și de hlândani, separat. Pluta se face punindu-se mânuși una lingă alta, apoi o praștină (prăjină) deasupra și una pe dedesubt, legate la capete și pe la mijloc. Dacă e cald, se ține în apă: porghicii 3-4 zile, cînepa de vară 5-6 zile dacă-i mare, 7-8 zile dacă-i mică, hlândanii 6-7 zile, cînepa de toamnă mare 9-10 zile, cea mică 12-13 zile. Timpul tochitului e foarte bine păzit, se fac dese încercări, căci o cînepă scoasă acum e roșie, adică netochită, sau *verde* cum se mai zice, și mină poate fi putredă sau *hâbuc* cum se obișnuște a se denumi. De aceia se scoate cînepa și noaptea.

După ce s'a dat la oparte *brazdele* (de pămînt), puse deasupra plutei ca s'o afunde în apă, după ce s'a scos țărșul, care priponise pluta, ca să nu fie dusă de apă, mai în față, se ia mînușă cu mînușă, se spală de nomol și de pelicioara (epiderma) colorată, și se pune pe mal, în trei picioare, ca să se usuce; firile prin spalare se înlanțuesc, făcînd astfel mînușa „să se ție“.

După uscare, e dusă acasă, făcută *glugă* și prinsă cu un cerc de poloboc deasupra.

Oamenii se feresc de a rupe la cules firile de cînepă, ori să le tae cu sapa, căci, ci-că, intrînd apa pe *tăghie*, o putrezește.

Cinepa salbatică nu se întrebuițează de cit cu acelaș scop ca hlândanii.

Melețatul se face în acelaș an cu cînepa.

E natural că nimic nu e mai interesant pentru o femeie, de cit grija îmbrăcăminteii, lucratul cîniei, de la sămință pînă la petică. Meșteră în metamorfozarea cînepei, putem spune că-i meșteră în toate și e bună gospodină. O femeie leneșă, trebuie numai de cit „să urască cînepa“, după logica țărănească, destul de scrupuloasă. Așa, în cînteccele populare satirice, o femeie e puturoasă, cînd i-i urilă cînepa:

Măi barbate fili cuminte,
la cînepa și mî-o vinde,
și mî-o vinde fără preț
că eă Lunca nu lucrez.....

Gospodinele cari aū prea multă cînepă, o daū la altele de-o meliță, plătînd 30 b. de chită, sau mai adesa din 10, una. Cunoaștem instrumentul de melițat: **melița**. Un drug gros de 2-2½ dm. cu o dăltuitură longitudinală de 100-120 cm. și cu *limbă*, limba de meliță. Dăltuitura e de 5-7 cm. la *meliță*, iar la melițoiu de 8-10 cm.

în grosime. Limba la meliță e aproape cit dăltuitura, la melițoiu e în jumătate. Unii fac melița și melițoiul în acelaș trunchiū, alții deosebit. Se sprijină pe 4 picioare, orî într'un gard cu un capăt, iar la gură are 2 picioare; se leagă drugul de doi copaci, doi țarași, etc. Limbi pot fi 2, 3 orî 4 la acelaș trup, după numărul fetelor (ajutoare) și acelor gata să rupă cămeșile. Limbile sunt ascuțite.

Mănușile de cînepă se desfac în mai multe părți. Dacă gospodina are cînepă mare, și n'are *melițoiu*, o fringe cu piciorul, de oarece *puzderia* cînipii, n'ar putea fi ruptă de limbă. Dacă are melițoiu, o dă la *melițoiu*. În casa cu două „mueri“, una poate sta la melițoiu [fata] iar cealaltă „trage“ la meliță (mama). Se începe întâi ruptul de la un cap, și se merge pînă la jumătatea mănunchiului; apoi o scutură, lovindu-l de lemnul melițoiu, deasupra și dedesupt, și tot așa și capătul celalalt, cînd partea melețată se înfășoară pe mînă. După ce *puzderia* (partea lemnoasă) a căzut, „se trage“ cu „melița lasată“ adică pe sub limbă, unde rămîn cele mai mici fărâșuri de *puzderie*. Mănunchile se pun la mînua lor.

Ceia ce a rămas, dintr'o mînuașă, fiind melețată, se numește un *fuior*. Fuioarele se îndoesc, se împletesc, de 2-3 orî, se pun 12 și se leagă cu al treisprezecelea, făcîndu-se *chita*. Acum femeia zice că și-a *lăgurat* cînepa (regulat). *Puzderia* se strînge, fiind bună de ațîțat focul. Chitele, așa, se pun în pod, unde așteaptă iarna, cînd sunt lucrate. Și atît e bine, dacă ar aștepta și alt an; totul e: „să nu stea fuiorul pe *puzderie*, că dacă-i melețată, nime n'a să-mi numere fuioarele în pod“.

Răghilatul. Iarna se începe lucrul fuioarelor. O chită de fuioare se poate regula într'o zi, și ar costa, dată cuiva de lucrat, cam 1 fr.

Răghilatul se face cu *raghila*. *Raghila* se face de țigani „de cei cari fac cheptini“, dintr'o scîndură de stejar cu o placă de lemn, unde staū înfișți dinți de sîrmă, mai deși orî mai rari, după cum e *raghila*. Fuiorul se trece prin *raghilă* cu încetul. Firele lungi, cu țârie, trec reducîndu-se în fâșii fine, iar ce-i gros, noduros, nu. Ce trece, adică ce rămîne din fuiorul primitiv, poartă numele de *fuior* (propriu zis); iar ce rămîne, poartă numele de *cilți*.

Cilții. Cilții eșiți din *raghilă*, să cheaptănă cu chepteni. Chepteni sînt făcuți de țigani: un lemn ca o lopățică, o fâșie de os, de corn de boū, și dinții de fer, *pe un rînd*. (Cu două rînduri, la cheptănatul linei). Pe lopățică, țigani fac flori, prin sîrme înferbîntate. A spune cum se face cheptănatul, ar fi acelaș lucru, cum aș da lecții cuiva cum „să'mbuce bucătura“.

Cilții înfiți în cheptene. cheptănați cu celalalt, ne arată o *barbă* care *păruiță*, adică smulsă, căpătăm *păcișe* sau *păcișele*; ce rămâne în dinții cheptenilor, constituie *canura*, cea proastă, constituită din nodurile și cotoarele cămeșei de pe teghia firului.

Fuiorul. Fuiorul scos din raghilă *se perie* cu peria de păr de porc, făcută de *mărhidani*, negustori ambulanzii. [Acum n'am mai auzit de astfel de negustori]. Firile de fuior sînt și mai mult descompuse și astfel totul e isprăvit. Avem *fuior adevărat* și ce rămîne pe perie, *cilțisorii* sau *păcișe* care, amestecate cu păcișele celelalte de la cilți, avem *cilții adevărați*.

Porghicii. Porghicii sînt luați drept *cilți buni*, dați prin cheptene, de unde se mai scoate canura.

Hlândanii „se belese“ de „beligi“ orî mai rar se meliță și se string. Tot așa, dacă cinepa e mare, se rup cotoarele groase, cu beligi mari, spre a se da la hlândani.

Torsul. *Tortul*, este un nume comun, pentru fuiorul și cilțul tors. Oca de fuior, pentru tors, ține cam 1.20 b.; de cilți 90-1 fr., și de canură 30-40 de bani. La tors se pun femeile în nopțile de iarnă, făcînd *clacă*, torcînd fiecare în furca ei. Aici se spune, se cîntă, se ride, se coace bostan cu porumbele uscate, orî cu coarne, orî se ferbe urluială de păpușoi cu jolfă etc. Cînd se mărită vr'o fată și n'are gata totul, mai ales saci de cinepă, i se face de vecine clăci, „spre a vedea-o la locul ei“. Aceasta este o petrecere foarte frumoasă, și pe lingă femeii se adună cîte odată și bărbați, fete mari, flăcăi, unde se schimbă multe și mărunte. Asta se zice că *stau la furcă*.

Tortul stă pe fus pînă *la rișchia*. Canura se face gheme și va aștepta răsboiul. Caerul de fuior minîncă 3-4 fuioare, pe cînd cel de cilți numai 1-2. Torsul fuiorului e mai anevoios. Caerul de canură poate fi și cit banița și se dă mai cu seamă pe mina babelor „cari tot stau degeaba în cotruță“.

Beligele de hlândani sînt pentru frînghiile (funia e de beligi de tei). Instrumentul absolut necesar este *criveaua*, un dreptunghiș sare se învirtește în jurul unei axe. Fiîndcă aceasta este o treabă a barbatului, de iarnă, criveaua se instalează în piciorul scării, din tindă, sub gura podului; se învirtește mereu, se dă apoi după cele două lemnușe, și cînd criveaua s'a umplut, se face frînghia. Frînghiile de cinepă se fac în două sau în trei. Unul începe a împleti iar altul, cu criveaua în brîu, iar cu capătul celult prins într'un căluș, tot viră și scoate pe sub capătul dat pe crivea. Dacă frînghia

e în trei, se mai dă apoi peste împletitura de doi, al treilea fir, făcându-l puțin loc.

Rîșchietul tortului se face din lipsă de o altă aranjare, a mai multor fire la un loc. Aceasta, cu toate că o fac toate gospodinele, nu e numai de cit trebuință. Cauza e că nu poate să stea firul pe fus. Rîșchietorul are patru brațe. Se rîșchie pînă s'a împlinit *bucata*. O bucată are circumferența de 6 coți; încrucișările se numesc *rost* și rostul e de 10 *jîghiuți*; o jîghiuță de 10 verbe, o vearbă are 3 fire; o bucată = 300 fire \times 6 = 1800 coți, lungimea firului bucatăi. Dintr'o bucată, făcînd urzēală și bătătură, pot gospodinele să scoată 2 coți și jumătate.

Fertul tortului se face iarna și ține o zi. Se face un fel de terciu de cenușă cu apă fiartă, unde se pun bucățile; apoi se așează într'un *găletar* cu 2-3 găuri în fund, pus peste alt găletar; peste bucăți se pune pae, și peste ele cenușă. Din cînd în cînd se toarnă apă fiartă peste cenușă. Fertul tortului, se face în aceeași zi, de ordinar, cînd gospodinele fac și *săpun*, întrebuițînd leșia ce se scurge în găletarul de jos.

Prin ferbere tortul se mai înalbește, devine mai moale și poate fi întrebuițat ca ață de cusut.

Din tort se va face pînza, din canură se vor pregăti țoale, pestelci, saci, etc.

Cinepa în expresiuni populare:

Cînepa dracului, sau *fuiorul dracului* se zice despre păr în ajunul unei catastrofe;

hlândănos se zice despre „pinea mărunțică“ cu paiul gros, buiac;

î-a luat, cînepa, apa adică: bine-mi pare că a dat de dracu;

meliță se zice femeii prea limbute;

puzderie se zice pentru *mulțime*: o puzderie de lume; se mai zice pentru *mărunt*: a face ceva puzderie;

fuior cu înțeles de *mult*: mîinincă fuior [se duce mîncarea pe git *rîșchietor* pentru slab și înalt; fuior];

parcă-î un fir de tort, [un om slăbuț, dar frumușel];

cît ai toarce un fus, ca unitate de măsură;

a bate *furcă* pe cineva, adică *tare*;

a avea de *furcă* cu cineva, adică o afacere neplăcută;

a ține *furcă* adică a ține mortîș, în ruptul capului, cu stăruință;

caer, adică păr: te-oiu înșfaca de caer;

buc sau caer pe sfirșite: iaca stai să sfirșesc și bucul ista.

T. Pamfile.